

249685

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249685

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย

ตำบลท่าพรหม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

HEALTH IMPACT ASSESSMENT OF SOLID WASTE MANAGEMENT IN
THAPRA SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE

นายนคร กาเหรัมย์

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

249685

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย

ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

HEALTH IMPACT ASSESSMENT OF SOLID WASTE MANAGEMENT IN
THAPRA SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, KHON KEAN PROVINCE

นายนคร กาเหיים

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย
ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

นายนคร กาเหรัมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานามัยสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

**HEALTH IMPACT ASSESSMENT OF SOLID WASTE MANAGEMENT IN
THAPRA SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, KHON KEAN PROVINCE**

MR. NAKORN KAYEM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC HEALTH
IN ENVIRONMENTAL HEALTH
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานามัยสิ่งแวดล้อม

ชื่อวิทยานิพนธ์: การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย ตำบลท่าพระ
อำเภอ เมือง จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นายนคร กาเหรัมย์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ วรางคณา สังสิทธิสวัสดิ์ ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ อินทร์ม่วง กรรมการ
ดร. ประพัฒน์ เป็นตามวา กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ อินทร์ม่วง)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นม้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(รองศาสตราจารย์ พินิจ อุดตมะเวทิน)
คณบดีคณะสาขารณศาสตร

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

นคร กาเหรัมย์. 2553. การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย ตำบลท่าพระ
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. อุไรวรรณ อินทร์ม่วง

บทคัดย่อ

249685

การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อคาดการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากการจัดการมูลฝอยและเสนอแนะแนวทางการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ ด้วยกระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (HIA) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพระ จำนวน 3 คน สัมภาษณ์ประชาชน จำนวน 365 คน และจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 53 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด-ต่ำสุด และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมเชิงปฏิบัติการด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยของ อบต.ท่าพระ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มีผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย ทางจิตและทางสังคม ได้แก่ เกิดโรกระบบทางเดินหายใจ โรคทางเดินอาหาร โรคผิวหนัง/ผิวหนังอักเสบ โรคไข้เลือดออกและอุบัติเหตุจากของมีคมต่างๆ สำหรับความคิดเห็นต่อการจัดการมูลฝอยของ อบต.ท่าพระ พบว่า ร้อยละ 58.90 ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ มีความวิตกกังวลกับปัญหาความสกปรกของระบบจัดการมูลฝอยส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ร้อยละ 76.99 มีความพอใจกับระบบการเก็บรวบรวมมูลฝอย ร้อยละ 65.48 คิดว่าผู้บริหารสามารถดูแลระบบและสามารถแก้ไขปัญหาได้ ร้อยละ 78.90 ทำให้ชุมชนเกิดการร่วมมือกันในการจัดการมูลฝอยมากขึ้น ร้อยละ 64.38 คิดว่าทำให้เกิดการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและร้อยละ 31.51 ไม่ให้ความสำคัญของการจัดเก็บ คัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือนก่อนที่จะ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย ได้แก่ อบต.ท่าพระ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนในชุมชน ขอร่วมมือในการช่วยกันคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนที่จะ สนับสนุนจำนวนถังรองรับมูลฝอยและเพิ่มความถี่การจัดเก็บมูลฝอยในชุมชนและให้หน่วยงานราชการรวมทั้งองค์กรต่างๆในพื้นที่ มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน เร่งดำเนินการหาแนวทางการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

Nakorn Kayem. 2010. *Health impact assessment of solid waste management in Thapra Sub-district, Muang District, Khon Kaen Province*. Master of Public Health Thesis in Environmental Health, Graduate School, Khon Kaen University.
Thesis Advisor : Assoc. Prof. Dr. Uraiwan Inmuong

ABSTRACT

249685

Solid waste management and its impact on the health of residents of the Thapra Sub-district, Muang District, Khon Kaen Province had been explored. The study was conducted as a descriptive investigation. The objectives of the study were to assess the impact of solid waste management on health and to recommend preventive measures using the method of Health Impact Assessment (HIA). Information about waste management and health problems were collected by means of in-depth interviews with the Thapra administrators of the Sub-district Administrative Organization (SAO), and the residents living in Thapra and by workshop discussions with the stakeholders. Data obtained by the interviews were finally analyzed by calculating the means, percentages, standard deviations, maximum and minimum values. In-depth interviews and workshop discussions were evaluated using the method of content analysis.

The overall results of study show that health of the Thapra Sub-district population was impaired by insufficient solid waste management in 3 categories such as physical, mental and social health. Problems identified were related to respiratory diseases, digestive diseases, skin diseases/dermatitis, dengue hemorrhagic fever (DHF) and accidents. The majority (58.9%) of residents of Thapra being asked about how they judge the solid waste management of the Thapra SAO was quite concerned with the organization's management of solid waste because of possible adverse health effects, but 77% were satisfied with the fact that at least the solid waste was collected at all and 65.5% were confident that the SAO management finally can solve the problems in connection with the collection of solid waste. From the side of the community 79% were willing to increase the cooperation in the management of solid waste. 64.4% thought that they can improve their life-style in order to reduce the amount of waste and 31.5% did not voice any opinion about how to improve waste management from their side but might continue to burn part of their solid waste. In the discussions between the solid waste management and the residents

249685

it was agreed that adverse health effects could be prevented on the one hand by better informing those involved in solid waste collection about the possibility of health problems and on the other side the residents should be more aware about avoiding to create solid waste and to separate the different components of solid waste properly before the collection of the waste. This however could only be done under the condition that more containers will be provided from the Thapra SAO for the households of the community in order to be able to adequately separate the waste and to assure a hygienic and frequent collection of the waste. It was agreed that problems can be solved by mutual understanding between both sides and participatory action from the waste management and the residents.

วิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบส่วนดีให้แก่บุพการี คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. อุไรวรรณ อินทร์ม่วง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ คำปรึกษาและแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์พร้อมทั้งช่วยตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ตลอดจน รองศาสตราจารย์ ดร.เลิศชัย เจริญชัยวัชรวิทย์ รองศาสตราจารย์ ดร. บรรยง อินทร์ม่วง และคุณศศิธร พิมพ์ชาน้อย นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ที่ให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านช่วยตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ของเครื่องมือสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำให้การสร้างเครื่องมือวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วรางคณา สังสทิธสวัสดิ์ ประธานกรรมการสอบ และคณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาพิจารณาตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพระ ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณหัวหน้ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชนท่าพระและหัวหน้าสถานีอนามัยหนองบัวดีหมีในการเอื้อเฟื้อข้อมูลในการดำเนินการวิจัย รวมทั้ง ผู้นำชุมชน อสม.และประชาชน อบต.ท่าพระ ที่ให้ความร่วมมือในโครงการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ เพื่อนหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่าน โดยเฉพาะน้องๆ สาขาอนามัยสิ่งแวดล้อมทุกคนที่ทำให้กำลังใจและช่วยเหลือการดำเนินการวิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ สาธารณสุขจังหวัดสงขลา สาธารณสุขอำเภอรัตนภูมิ หัวหน้าสถานีอนามัยทุ่งมะขาม ที่เห็นความสำคัญของการศึกษา ได้อนุญาตให้ลาศึกษาต่อในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดาที่เคารพ ที่คอยดูแล ให้ความรัก ความห่วงใย คอยช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นที่กำลังใจให้แก่ผู้วิจัยและคุณรียาจน์ กาเหรัมย์ พี่สาวที่แสนดี ที่คอยห่วงใย สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาตลอดระยะเวลาการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ด้วยดี เสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

นกร กาเหรัมย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามงานวิจัย	4
3. วัตถุประสงค์	4
4. ขอบเขตของการวิจัย	4
5. ความหมายหรือนิยามศัพท์เฉพาะ	4
6. ประโยชน์ที่ได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมูลฝอย	7
2. การจัดการขยะมูลฝอย	12
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน	13
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย	15
5. นโยบายสุขภาพและนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ	17
6. หลักการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ	21
7. องค์การบริหารส่วนตำบล	36
8. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542	36
9. ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าพระ	40
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
11. กรอบแนวคิด	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
1. รูปแบบการวิจัย	57
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
3. พื้นที่วิจัย	60
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	62
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
7. การวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	67
1. สภาพปัจจุบันของการจัดการมูลฝอย	67
2. ผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย	82
3. ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย	91
4. แนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย	95
5. การอภิปรายผลการวิจัย	110
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	117
1. สรุปผลการวิจัย	117
2. ข้อเสนอแนะ	120
เอกสารอ้างอิง	123
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ประชาชน	131
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ	147
ภาคผนวก ค หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	151
ภาคผนวก ง คำชี้แจงอาสาสมัคร	155
ภาคผนวก จ เอกสารประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก	161
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปผลกระทบต่อสุขภาพจากการจัดการมูลฝอย	165
ภาคผนวก ช กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ	169

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ	173
ภาคผนวก ญ ภาพการจัดเก็บรวบรวมมูลฝอย	179
ประวัติผู้เขียน	183

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนและประชากร พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพระ	41
ตารางที่ 2 โรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (รง. 506) ย้อนหลัง 3 ปี	42
ตารางที่ 3 สาเหตุการป่วย 21 กลุ่มโรค แยกตามผู้ป่วย (รง. 504) 13 อันดับแรก ย้อนหลัง 3 ปี	43
ตารางที่ 4 รายงานรับจ่ายเงินงบประมาณประจำปี	44
ตารางที่ 5 แผนการเดินรถจัดเก็บขยะมูลฝอย พื้นที่ โซนที่ 1 บ้านหนองแวง	47
ตารางที่ 6 แผนการเดินรถจัดเก็บขยะมูลฝอย พื้นที่ โซนที่ 2 บ้านหนองไชย	48
ตารางที่ 7 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างผู้แทนครัวเรือนที่ศึกษา	59
ตารางที่ 8 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	69
ตารางที่ 9 สภาพปัจจุบันการจัดเก็บรวบรวมมูลฝอย	72
ตารางที่ 10 สภาพปัจจุบันการกำจัดมูลฝอย	75
ตารางที่ 11 ความตระหนักของกลุ่มตัวอย่างในปัญหาการจัดการมูลฝอย	80
ตารางที่ 12 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการมูลฝอย	83
ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย จากการจัดการมูลฝอย	85
ตารางที่ 14 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพทางจิต จากการจัดการมูลฝอย	87
ตารางที่ 15 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพทางสังคม จากการจัดการมูลฝอย	89
ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค การจัดการมูลฝอย	92
ตารางที่ 17 สรุปผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย จากการจัดการมูลฝอย	103
ตารางที่ 18 สรุปผลกระทบต่อสุขภาพทางจิต จากการจัดการมูลฝอย	106
ตารางที่ 19 สรุปผลกระทบต่อสุขภาพทางสังคม จากการจัดการมูลฝอย	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ปัจจัยกำหนดสุขภาพ	24
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย	56
ภาพที่ 3 แผนภูมิวงกลม ร้อยละปริมาณประเภทมูลฝอยส่วนใหญ่ในครัวเรือน	78
ภาพที่ 4 แผนภูมิแท่ง ร้อยละวิธีการกำจัดมูลฝอยในแต่ละครัวเรือน	78
ภาพที่ 5 แผนภูมิวงกลม ร้อยละวิธีการกำจัดมูลฝอยที่เหมาะสมในชุมชน	79